

Plutokrácia tegnap és ma

Baj a milliárdosokkal

2011. január 19.

A *Baj a Milliárdosokkal* című könyv szerzői szerint az egyéni kapzsiság és önzés megfékezésének a legalkalmasabb módja az igazságos adórendszer és a bankok eredeti, befektető intézményekként működő szerepének a visszaállítása. A könyv végső üzenete: az állam lehet az önzést és kapzsiságot védelmező és ünneplő értékrend közpénzből fenntartott őre, vagy a társadalmi javak érdem szerinti és arányos elosztásának eszköze, de mindkettő egyszerre nem lehet. Választhatunk tehát a demokrácia, vagy a kevesek kezében összpontosuló vagyonos réteg uralma, a plutokrácia között. A kanadai Linda McQuaig, és Neil Brooks legújabb könyvének címe: *The Trouble with Billionaires*. A könyv ugyan nem tartalmaz közvetlen utalásokat sem Magyarországra, sem a magyarországi helyzetre, de annak mondanivalója a következő okok miatt hozzásegíthet a jelenlegi magyar valóság nagyobb távlatból való megértéséhez:

a.) A könyv, az egész világra, s így Magyarországra is kiterjedő amerikai gazdaságpolitika következményeit elemzi.

b.) Az Amerikai Egyesült Államok pénzügyi politikája tette lehetővé a magyarországi

„rendszerátalakítás” keretében megvalósult privatizációt. A magyarországi privatizáció, az amerikai típusú nyereszkeskedő pénzügyi műveletek szabályai alapján, az ún. „Hostile corporate takeover” mintájára történt.

c.) Magyarország történelme jórészt a birodalmi függőség története.

d.) A milliárdosok megjelenésének „új világa” a feudalizmus világának a könyörtelenebb körülmények közötti reinkarnációja. Magyarország feudalista gyökerei, és az idegen hatalmat kiszolgáló hazai „elit” fogalma szintén a magyar múlt szomorú emlékeit idézi.

A szerzők a könyv legelső oldalain igen hatásosan szemléltetik magának a milliárd (dollar) fogalmának az elképesztő nagyságát. Vagyis azt, hogy mennyi is a milliárd. Képzeld el, hogy a nap huszonnégy órájában valakitől minden másodpercben kapunk egy dollárt. Így egy perc alatt lesz hatvan dollárunk. Tizenkét nap múlva, pedig milliomosok leszünk. Ez önmagában meghaladja sok ember legtávolabbi álmát. De mennyi időre lenne szükség, hogy milliárdosok legyünk? A fenti szabály alapján harminckét év múlva lenne egy milliárd dollárunk.

Milliárdosnak lenni, tehát nemcsak a legtöbb ember álmaiban sem szerepel, de a szám, illetve az összeg maga, egyéni síkon felfoghatatlan, és emberi mércével mérve értelmetlen is.

Ma Bill Gates a világ leggazdagabb embere. Feltételezzük, hogy Bill Gates meg akarná számolni az 53 milliárd dollárját. Ha, szintén napi huszonnégy órán át, másodpercenként számolna meg egy dollárt, úgy 1680 évre lenne szüksége, hogy pénzét megszámlolja. Vagyis, ha Bill Gates k. u. 330-ban, amikor Konstantin császár Bizáncot nevezte meg a birodalma fővárosának, kezdte volna a fenti módon számolni a pénzét, akkor napjainkban készült volna el munkájával.

A milliárdosok fényűző életmódjának áhított csodálata ártalmatlan szórakozásnak tűnik. De a gazdasági javaknak ez a kevesek kezébe való összpontosulása kihat a társadalom minden megnyilvánulására. A szerzők szerint a jelenleg kibontakozóban lévő és az egész világot fenyegető pénzügyi és gazdasági válság a mérhetetlenül gazdag új társadalmi vezetőréteg meggondolatlan viselkedésének, és mértéken felüli befolyásának a következménye. A milliárdosok túltengő gazdasági hatalma károsan befolyásolja a társadalom egészének életminőségét, és alapjaiban veszélyezteti a demokráciát. Nem véletlen, hogy ma a „fejlett világ” állami közül az Amerikai Egyesült Államokban van a legtöbb milliárdos, ugyanakkor a világ fejlett országai közül az Amerikai Egyesült Államokban a legmagasabb a csecsemőhalálozás, a bűnözés aránya, legalacsonyabb az átlagosan elvárható életkorhatár, legcsekélyebb a társadalmi előrehaladás lehetősége, s legalacsonyabb a politikai folyamatokban való részvétel, vagyis legmagasabb az biztosan nemszavazók aránya. A fentiekkel kapcsolatban a szerzők kiemelik, hogy amióta Kanada is az Amerikai Egyesült Államok gazdaságpolitikájának a nyomdokaiba lépett, a csecsemőhalálozás arányszámának listáján Kanada a világ hatodik helyéről a huszonnegyedikre süllyedt (Magyarországot, és Lengyelországot közvetlenül megelőzve).

A „Baj a milliárdosokkal” a következő alapfeltevésekre épül:

1. A milliárdosok léte káros a társadalomra. A társadalmi javaknak a mind kevesebb, és

kevesebb ember kezébe való koncentráltága meghiúsítja a társadalom egészének felemelésére irányuló erőfeszítéseket. Nemcsak a szegénység, de az emberek között egyenlőtlenség is káros. Vagyis a szegénység okainak kiküszöbölésére irányuló erőfeszítések önmagukban nem elegendőek. A szerzők szerint az amerikai tőzsde 1929-es összeomlását, s a huszadik század harmincas éveinek gazdasági válságát is az első világháborúban, és az amerikai közmunkálatokban gátlástalanul, és erkölcstelen módon meggazdagodott amerikai milliárdosok pénzügyi, és politikai hatalma idézte elő. A harmincas évek amerikai gazdasági válságából való kilábalása a bankok megreformálása, a milliárdosok gazdasági hatalmának, és közvetlen politikai befolyásának a visszaszorítása árán történt. (Roosevelt, New Deal) A globalizmusnak, illetve neoliberális politikának nevezett gazdaságpolitika a harmincas évek stabilizációs rendelkezéseinek a fokozatos, és szívós lebontására, illetve visszarendezésére irányul.

2. A milliárdosok jelenléte nem a társadalomfejlődés természetes következménye. A jelenlegi társadalmi értékrend alapján a hatalmas vagyon a kiváló képesség mércéje, és a sikeresség bizonyítéka. A szerzők szerint azonban a gazdasági javak mind kevesebb, és kevesebb egyénnek a tulajdonába való áramlása nem a gazdasági törvények természetes következménye, hanem mesterséges, sokszor törvényellenes, és mindig antidemokratikus beavatkozás eredménye. A milliárdosok aránytalan vagyona nem a tehetség, vagy az egyéni hozzájárulás eredménye, hanem a megváltozott társadalmi értékeknek - az önzés, és a kapzsiság törvényesített lehetőségeinek a következménye. Neil Brooks, a könyv társszerzője szerint, a mai milliárdosok nemcsak alkalmatlanok a társadalom irányítására, hanem a legtöbb esetben becsstelen csalók is.

A társadalmi különbségeknek ez az egyoldalú növekedése, tehát nem a „normális” társadalomfejlődés eredménye, hanem a bankok szerepét meghatározó előírások külső nyomásra történő megváltoztatásának, valamint a gazdagoknak kedvező adórendszer kiharcolásának, és a pénzügyi szabályok megváltoztatásának következménye. Az új hatalmi elitnek a fenti tevékenysége a társadalmi igazság legalapvetőbb elveinek a lábbal tiprása.

3. A milliárdosok nem érdemlik meg vagyonukat. A könyv 5., 6., és 7. fejezetei szerint (73. o - 134. o) különbséget kell tenni a milliárdosok vagyonának törvényessége, és az aránytalan mértékű egyéni vagyon erkölcsi kiérdemeltsége között. A könyv a továbbiakban is meggyőzően bizonyítja, hogy az új, és a régi milliárdosok vagyona a legtöbb esetben formálisan is törvényellenes, mert azt jórészt csalással, a törvények kijátszásával, mások nyomorúságának a könyörtelen kihasználásával, üzlettársaik elárulásával, vagy a törvények kijátszásával szerezték. Az egyszer már törvénytelenül megszerzett hatalmas vagyont utána ugyanannak a pénznek a töredékével a bíróságokon, és pénzen vett politikai befolyás által igen könnyű utólag törvényessé tenni.

A könyv tulajdonképpen mondanivalóját a szerzőknek az a határozott, és meggyőző érvelése képezi, mely szerint a milliárdosok, vagyonuk formális törvényessége ellenére, erkölcsileg nem érdemlik meg a vagyonukat. A fenti érvelés a közösségi erőfeszítések történelmi folyamatosságára, a készen kapott lehetőségek, és az előző nemzedékek egymásra épülő tudásának eredményeire épül. Vagyis arra, hogy az ember közösségi lény, és a körülmények, amelybe az egyén beleszületik az előző nemzedékek közösségi erőfeszítéseinek már

összesített eredményei. Ide tartozik az is, hogy a milliárdosok az állam közpénzből való védelmének köszönhetik, hogy nem törnek rájuk, és nem fosztják ki őket. Magának a pénznek a kincstárilag biztosított értékéről ne is beszéljünk. A milliárdosok érdekeit képviselő intézmények nagy előszeretettel hivatkoznak a „szabad piacra”. A szerzők szerint a piac nem más, mint az államilag biztosított feltételek, illetve lehetőségek összessége. (25.o)

„Miért nem érdemli meg Bill Gates a vagyonát?”

A fentiek ábrázolására a könyv a „Miért nem érdemli meg Bill Gates a vagyonát?” című fejezetében végigkíséri a számítógépek fejlődésének történetét, és Bill Gates kivételes családi körülményeinek előnyeit, majd pedig megemlíti Bill Gates üzleti ténykedésének néhány jellemző mozzanatát. A számítógép eredete szorosan összefügg magának a számrendszernek a létezésével, és a matematikai tudás összesített eredményeivel. Mindezek évezredekre visszanyúló közös civilizációs értékek. Az első számítógépnek mondható találmány a lyukakkal ellátott kártyákat használó francia szövőszék volt. A „modern” számítógép az amerikai kormány hatalmas befektetései árán, tehát közpénzből jött létre. Bill Gates maga gazdag, és kitűnő társadalmi összeköttetésekkel rendelkező családból származik, és olyan pártját ritkító magániskolába járhatott, amelynek a hatvanas években külön számítógépes laboratóriuma volt. Vagyis, Bill Gates önmaga semmit sem találhatott volna fel, és nem is talált fel semmit. Hatalmas családi segítséggel, és összeköttetésék árán megalapította a saját vállalatát, és egy hatalmas nagyvállalati szerződés ügyében elárulta barátját. Bill Gates még a számítógéphez tartozó „egeret” sem találta fel, hanem elperelte annak feltalálójától.

A könyv szerint Bill Gates, azonban a „jobb” milliárdosok körébe sorolható, de csupán azért, mert a többiek pusztán csalással, gátlástalan törtetéssel, valamint védtelen embertársaik könyörtelen nyomorba döntése árán szerezték vagyonukat. Ide sorolhatóak azok a milliárdosok is, akik a biztosító ipar szabályainak hiányával visszaélve bankokkal, és más pénzintézményekkel kötött egyszerű fogadás révén szerezték hatalmas vagyonukat. Ide sorolható Soros György, aki annak idején az angol font ellen fogadott. Soros szerencséjének végső kárvallottjai az egyszerű angol állampolgárok voltak. Erkölcsi szempontból még súlyosabb az újdinsült milliárdos, John Paulson esete, aki az amerikai ingatlanpiac összeomlására fogadott, de úgy, hogy előzőleg „elintézte” a pénzintézetekkel, hogy azok készakarva olyan zálogkölcönöket csomagoljanak a számára, amelyek biztosan bedőlnek. S, azok be is dőltek. Több ezer ember elvesztette az otthonába befektetett pénzét, lakhely nélkül maradt, az építőmunkások nem kapták meg fizetésüket. Mitöbb, amikor kiderült, hogy Paulson „biztosítója” (a fogadást kötő másik fél) nem képes kifizetni Paulsonnak való tartozását az amerikai kormány (az amerikai adófizetők pénzéből) 1 milliárd dollár ingyen segílyt juttatott Paulson biztosítója számára. Paulson ellenben 1 millió dollár „biztosítás ellenében 3.7 milliárd dollárt nyert a kártyaasztalnál, s azt is hamiskártyásként. Sem Paulson, sem Soros György ténykedései nem töltenek semmilyen hasznos társadalmi szerepet. Egyszerű élősködésről van szó.

4. A javak egyoldalú, és aránytalan elosztásának súlyos társadalmi következményei vannak. Ma, a világgerekség javainak 25 százaléka a föld lakóinak 0. 14 százalékanak (9.5 millió ember) kezében összpontosul. A milliárdodok léte megakadályozza a társadalmi mobilitást. A társadalom anyagi javainak a kevesek kezébe való aránytalan összpontosítása mindinkább

lehetetlené teszi a társadalom többi tagjainak az érdeme szerint való érvényesülését, és meggátolja a társadalom, különben rátermett tagjainak az előbbre jutását. Az „amerikai álom”, mely szerint Amerikában mindenki megvalósíthatja isten adta tehetségét mindig is inkább egy szólam volt, mint valódi lehetőség - ma azonban pusztán lehetetlenség. A vagyon Amerikában is adózatlanul apáról fiúra száll, és az emberek sorsa születésükkor megpecsételődik. Ma a felfelé való mobilitás lehetősége azokban az országokban a legnagyobb, ahol a nagyon gazdagok, és társadalom többi tagjai közötti arány legkisebb. Vagyis ott, ahol a társadalmi javak elosztása arányos: Svédországban, és Norvégiában.

Amerikában, és az amerikai birodalom politikájának alávetett országokban pedig mindinkább a „De kár, hogy apád paraszt volt, és te is az maradtál” társadalmi rendek közé való bezártság elve érvényesül. Ennyit talán a nyitott társadalomról, és barátairól. Mindez roppant veszélyt jelent a demokrácia számára. A szerzők szerint, annak, hogy az emberek nem urai saját sorsuknak, nemcsak politikai, és gazdasági következményi, hanem közvetlen biológiai tünetei is vannak. (A magyar társadalom ezt az utat már megjárta. Lásd ezernyi népbetegség, Egyke, és sivár)

5. A milliárdosok léte, illetve a társadalomban keletkező hatalmas gazdasági különbségek ténye semmissé teszi az emberek közötti egyenlőség eszményét. A szerzők, a gazdasági történész, Peter Lindert kutatásaira hivatkoznak, aki az Anglia, és az Amerikai Egyesült Államok legfelső gazdasági rétegeinek a viselkedésének tanulmányozása alapján megállapította, hogy téves az a feltevés, illetve állítás mely szerint a felső réteg, ha egyszer megalapozta a saját gazdasági biztonságát, azt követően hozzájárul a társadalom általános felemelkedéséhez, a szegények megsegítéséhez stb. Erre a „javak leszívargásának elvére” épült a neoliberális gazdaságpolitika egésze. Lindert szerint ennek az ellenkezője igaz. Minél hatalmasabb, és minél biztonságosabbnak érzi magát a pénzes arisztokrácia, annál kevesebben áldoz a közösségi javakra, és annál kevélyebben igyekszik kizsákmányolni a hatalmába kerített közösség tagjait. Ezt nevezik a fordított Robin Hood szindrómának.

Az egyéni akarat korlátlan érvényesülésének ez az aránytalan lehetősége nevetségessé teszi a demokráciára való minden hivatkozást. Ma a bankok, és a nagyvállalatok a legtitranikusabb intézmények a világon. A demokrácia elsősorban azt jelenti, hogy milyen társadalomban szeretnénk élni, és azt is, hogy ki mondja meg, és mindez hova vezet.

A könyv szerint a fenti kényszerhelyzetből való kiút a társadalmi igazság útja. A szerzők szerint az egyéni kapzsiság és önzés megfékezésének a legalkalmasabb módja az igazságos adórendszer visszaállítása, és a bankok eredeti, befektető intézményekként működő szerepének a visszaállítása. A könyv végső üzenete tehát: Az állam lehet az önzést, és kapzsiságot védelmező, és ünneplő értékrend közpénzből fenntartott őre, vagy a társadalmi javak érdem szerinti, és arányos elosztás eszköze, de mindkettő egyszerre nem lehet. Választhatunk tehát a demokrácia, vagy a kevesek kezében összpontosuló vagyonos réteg uralma, a plutokrácia között.

Linda McQuigaig, Kanada többszörösen kidíjazott újságírója, és nyolc gazdaságpolitikai tárgyú könyv szerzője: (The Cult of Impotence, All You Can Eat, It's the Crude, Dude: War, Big Oil and the Fight for the Planet, and Holding the Bully's Coat, Canada and the U.S. Empire, The

Trouble With Billionaires.) Linda Mc Quaig minden eddigi könyve kanadai sikerkönyv volt. Prof. Neil Brooks, a könyv társszerzője, a torontói jogi egyetem tanára, és országos hírű adószakértő

Kaslik Péter

<http://kdnf.hu/publicisztika/plutokracia-tegnap-es-ma?>